

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TA'LIMDAGI O'RNI:
IMKONIYATLAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR**

Tursunova Mushtariy Akmaljon qizi

*Andijon davlat chet tillari instituti Ingliz tili va
adabiyoti fakulteti 104-guruh talabasi.*

[*mushtariyshe@gmail.com*](mailto:mushtariyshe@gmail.com)

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola raqamli texnologiyalarning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni, ularning afzalliklari, muammolari va kelajakdagi rivojlanish istiqbollarini tahlil qiladi. Maqolada raqamli texnologiyalarning o'quv jarayonini boyitish, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish va ta'lim tizimini yangilashdagi roli o'rganiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarning ta'limga joriy etish yo'llari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Raqamli texnologiyalar, ta'lim , o'quv jarayoni, ta'lim texnologiyalari, interaktiv o'qitish, kelajak ta'limi.

Kirish

XXI asrda inson hayotining barcha jabhalariga raqamli texnologiyalar chuqur kirib keldi. Ayniqsa, ta'lim tizimida bu texnologiyalarning roli keskin oshdi. Masofaviy ta'lim, sun'iy intellekt asosidagi o'qitish tizimlari, onlayn kurslar, virtual laboratoriyalar- bularning barchasi zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanmoqda. Ushbu maqola raqamli texnologiyalarning ta'limdagi o'rnini o'rganishga qaratilgan.

Ta'lim tizimi bugungi kunda raqamli texnologiyalarga singib ketayotgani shunchaki hayratlanarli emas, chunki, bugungi kunda axborot makonida taklif etilayotgan ko'plab narsalarni jiddiy tahlil qilish va pedagogik asoslash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. So'nggi yillarda ta'limni "raqamlashtirish" muammolari, uning shakllanishiga ta'siri bo'yicha birorbir davlat loyihasi yoki so'rovnoma asosida tadqiqotlar o'tkazilmaganligi ham muhimdir . Shu bilan birga, Internet tizimidagi muhitning yoshlar ongiga ta'sirining ahamiyati hukumatning, zamonaviy ommaviy

axborot vositalarining ma`ruzalarida, pedagogik jamoatchilik muhokamalarida, magistrant va tadqiqotchilarning izlanishlarida ham ko'rishimiz mumkin.

Raqamli texnologiyalarning ta'limdagi imkoniyatlari:

1. Ta'limga umumiy kirish imkoniyati. Raqamli texnologiyalar orqali ta'lim olish joy va vaqt bilan cheklanmaydi. Internetga ulangan istalgan qurilma orqali bilim olish mumkin. Bu ayniqsa uzoq va chekka hududlarda yashovchi, jismoniy imkoniyati cheklangan yoki doimiy ta'limga qatnasha olmaydigan shaxslar uchun katta imkoniyat yaratdi.

2. Ta'lim jarayonining individuallashtirilishi. Raqamli texnologiyalar yordamida har bir o'quvchining o'ziga xos o'quv rejasi tuzilishi mumkin. Sun'iy intellektga asoslangan platformalar (masalan, Duolingo, Khan Academy) o'quvchining bilim darajasi, o'zlashtirish tezligi, xatolari asosida tavsiya va tuzilmalar beradi. Bu esa o'quvchini motivatsiyalashga yordam beradi.

3. O'quv resurslarining xilma-xilligi va boyligi. An'anaviy darsliklardan tashqari, raqamli ta'lim resurslari o'quvchilarga audio, video, animatsiya, interaktiv testlar, 3D modellar kabi vositalarni taqdim etadi. Masalan, biologiyada hujayraning tuzilishini 3D ko'rinishida o'rganish yoki tarixiy voqealarni virtual sayohat shaklida o'rganish bilimni mustahkamlaydi.

Raqamli texnologiyalar bilan bog'liq muammolar.

1. Raqamli tengsizlik. Texnik vositalarning (kompyuter, planshet, smartfon) va yuqori tezlikdagi internetning mavjud emasligiko'plab o'quvchilar uchun jiddiy to'siqqa aylanmoqda. Bu ayniqsa, iqtisodiy jihatdan rivojlanmagan hududlarda ta'lim sifatining past bolishiga olib kelmoqda.

2. O'quvchilar e'tiborining pasayishi va chalg'ish. Raqamli qurilmalardan noto'g'ri foydalanish masalan, dars vaqtida o'yin o'ynash, ijtimoiy tarmoqlarda vaqt o'tkazish – ta'lim jarayonining samaradorligini kamaytiradi.

3. Pedagogik tayyorgarlik darajasining yetarli emasligi. Ko'plab o'qituvchilar hali ham raqamli texnologiyalarni samarali qo'llash bo'yicha to'liq tayyorgarlikka ega emaslar. Bu ularning dars jarayonini innovatsion shakllarda tashkil etishiga to'sqinlik qiladi.

4. Psixologik va ijtimoiy muammolar. Masofaviy va raqamli ta'limda jonli muloqatning cheklanishi o'quvchilarda yolg'izlik, depressiya, stress va ijtimoiy ko'nikmalarni yoqotishga olib kelishi mumkin.

Raqamli ta'lim istiqbollari.

1. Sun'iy intellect asosida ta'lim tizimlari. Kelgusida sun'iy intellect nafaqat testlarni baholash, balki o'quvchilarning xatti-harakatlari, tushunish darajasi, kayfiyati asosida ularning o'zlashtirishini aniqlab, mos metodikalarni tavsiya qila oladi.

2. 2.Gibrid(blended) ta'lim modellarining kengayishi. An'anaviy sinfda o'qitish usullari va raqamli resurslarni uyg'unlashtirilgan holda samarali gibrid ta'lim modellari keng qo'llaniladi. Bu o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish bilan birga, vaqt va joydan mustaqil ta'limni ham ta'minlaydi.

3. 3. Hayot davomida ta'lim olish(lifelong learning) trendining kuchayishi. Kelgusida har bir inson o'z sohasida raqobatbardosh bo'lish uchun doimiy bilim olib borishi talab etiladi. Raqamli texnologiyalar esa bu jarayonni qulay va arzon qiladi.

Alohida ta'kidlash kerakki, bugungi kunda hayotimiz har jihatdan texnika va texnologiyalar bilan bog'liq, ya'ni ertalab soat bongidan boshlab to kun rejasini tuzish va o'qish bilan yakunlashgacha. Biz ta'lim sifatini oshirish va rivojlantirish uchun texnologiyalardan manfaatli foydalanish imkoniyatini yaratishni istadik. Qachonki, planshet ta'lim olishning bir elementiga aylansa, bolalar o'qish jarayoniga katta qiziqish bilan kirishadi. Bu o'yin bilan klassik ta'limni birlashtirishga tengdir. Natijada o'qish jarayoni yaxshilanadi, o'zlashtirish, ta'lim darajasi va kadrlarni tayyorlash samaradorligi oshadi. Bilimli avlod, professional kadrlar - bu jamiyatning keng miqyosda rivojlanishining garovidir.

Xulosa:

Xulosa o'rnida aytish joizki ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bir tomondan muayyan qiyinchiliklar va muammolarni keltirib chiqarsada boshqa tomondan turli yutuqlarni qo'lga kiritilishiga sabab bo'ladi. Bu jarayon induvidial salohiyatli o'quvchilarning yanada rivojlanishi holatida yaqqol

namoyon bo'ladi. Imkoniyatlardan to'liq foydalanish uchun muayyan infratuzilma, sifatli content, o'qituvchilarning raqam savodxonligini oshirish va psixologik muvozanatni ta'minlash zarur. Kelajakdagi ta'lim – bu raqamli va insoniy omillar uyg'unligiga asoslangan mukammal tizim bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qodirov.A (2022) . Zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llashning nazariy va amaliy asoslari . Toshkent :TDPU nashriyoti.
2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'lim vazirligi(2021) . Raqamli ta'lim konsepsiyasi.
3. The Theory and Practice of online learning. Athabasca University Press. Anderson.T
4. Norboeva N Erkinovna, Khashimova D Pakhritdinovna. The role of the digital economy in the development of information and communication technologies // ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal .